

Til lovforslag nr. L 214. Tillægsbetænkning afgivet af Socialudvalget den 17. juni 1992

## Tillægsbetænkning

over

### Forslag til lov om ændring af lov om social bistand og lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender samt lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten (ligningsloven) m.m.

(Ændring af reglerne om foranstaltninger for børn og unge, herunder reglerne om tvangsmæssig gennemførelse af foranstaltninger)

Udvalget har, efter at lovforslaget ved 2. behandling blev henvist til fornyet udvalgsbehandling, behandlet dette i et møde. Der er af udvalget stillet spørgsmål til socialministeren, som denne har besvaret, dels skriftligt, dels i samråd. Nogle af udvalgets spørgsmål og socialministerens svar herpå er optrykt som bilag til tillægsbetænkningen.

Der er af forskellige mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Det Konservative Folkepartis og Venstres medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* i den affattelse, hvori det foreligger efter 2. behandling.

Et mindretal inden for flertallet (Det Konservative Folkepartis og Venstres medlemmer af udvalget) ønsker i tilknytning til svaret på spørgsmål 50 at tilføje:

Forslaget om at lade § 32 d udgå helt betyder, at muligheden for at træffe en (tidsbegrænset) beslutning om tvangsmæssig undersøgelse forsvinder. Hvis forslaget vedtages, må barnet anbringes uden for hjemmet, når det skønnes nødvendigt at få foretaget en undersøgelse.

Dette betyder, at man er tilbage til den gældende retstilstand, som Graversenudvalget fandt uheldig, fordi det betyder, at der må

træffes en anbringelsesbeslutning på et tidspunkt, hvor der skal indledes en undersøgelse, som netop har til formål at vise, om det er påkrævet at anbringe barnet uden for hjemmet.

Udgår bestemmelsen, mister man også muligheden for at gennemføre undersøgelsen ambulantly, fordi undersøgelsen kun kan gennemføres ved brug af reglerne om tvangsmæssig anbringelse. Også bestemmelsen om, at en sådan undersøgelse skal være afsluttet inden 2 måneder, bortfalder.

Sammenfattende må ændringsforslaget således betegnes som en forringelse af både børns og forældres rettigheder.

Hertil kommer, at bemærkningerne til ændringsforslaget er direkte misvisende, fordi spørgsmålet om anvendelsen af lov om tvang i psykiatrien kun er aktuelt i de meget få tilfælde, hvor en undersøgelse skal gennemføres tvangsmæssigt på en psykiatrisk afdeling.

Reglerne i lov om tvang i psykiatrien er uændelinge uden for det psykiatriske hospitalsvæsen.

Et *mindretal* (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* og vil redegøre for sin stilling til de stillede ændringsforslag ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) stemmer for de af mindre-

tallet stillede ændringsforslag, men indstiller lovforslaget til *forkastelse*.

Et  *tredje mindretal* (Centrum-Demokraternes medlem af udvalget) kan stemme for de under nr. 2-9 stillede ændringsforslag, vil redegøre for sin stilling til det under nr. 1 stillede ændringsforslag ved 3. behandling og vil hverken stemme for eller imod lovforslaget ved 3. behandling.

Et  *fjerde mindretal* (Det Radikale Venstres medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og til de stillede ændringsforslag ved 3. behandling.

Et  *femte mindretal* (Kristeligt Folkepartis medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og til de stillede ændringsforslag ved 3. behandling.

### Ændringsforslag

#### Til § 1

Af et  *mindretal* (FP):

1) Efter nr. 1 indsættes som nyt nummer: »01. I § 14, stk. 6, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»På en døgninstitution for børn og unge, jf. § 96, kan et barn eller en ung afsondres i aflåst rum i kortere tid og under pædagogisk opsyn, når barnet eller den unge er til fare for sig selv eller andre.«

Af et  *mindretal* (FP og CD):

2) Nr. 2 udgår.

3) I den under nr. 7 foreslåede affattelse af  *kapitel 8* udgår i § 32 c, stk. 1, 2. pkt., », jf. dog § 32 d«.

4) I den under nr. 7 foreslåede affattelse af  *kapitel 8* udgår § 32 d.

5) I den under nr. 7 foreslåede affattelse af  *kapitel 8* udgår i § 35 c, stk. 1, »14, stk. 7, 32 d«, og i § 35 c, stk. 4, udgår », for så vidt angår § 32 d dog indtil undersøgelsen er afsluttet«, i § 36 a, stk. 3, og i § 36 b udgår »32 d«, i den under nr. 12 foreslåede affattelse af  *kapitel 18* udgår i § 127, stk. 3, 1. pkt., »§ 14, stk. 7, og«, i den under nr. 12 foreslåede affattelse af  *kapitel 18* udgår i § 127, stk. 4, 1. pkt., »§ 14, stk. 7, § 32 d«, og i den under nr. 12 foreslåede affattelse af  *kapitel 18* udgår i § 128, stk. 2, 2. pkt., »§ 14, stk. 7, og«.

6) I det under nr. 11 foreslåede nye  *kapitel 15 a* udgår § 67, stk. 5.

7) I den under nr. 12 foreslåede affattelse af  *kapitel 18* udgår § 124, stk. 1, nr. 1 og 2.

Nr. 3-8 bliver herefter nr. 1-6.

8) I den under nr. 12 foreslåede affattelse af  *kapitel 18* udgår i § 124, stk. 4, »en sag om brev- og telefonkontrol efter § 14, stk. 7, og«.

9) I den under nr. 12 foreslåede affattelse af  *kapitel 18* udgår § 127, stk. 1, nr. 1 og 2.

Nr. 3-9 bliver herefter nr. 1-7.

### Bemærkninger

#### Til nr. 1

Ved ændringsforslaget bliver det muligt at isolere et barn eller en ung i et almindeligt værelse på en døgninstitution.

#### Til nr. 2

Det fastslås hermed, at skal brev- og telefonkontrol finde sted, skal det ske efter retsplejelovens regler.

#### Til nr. 3, 5, 6, 7, 8 og 9

Ændringsforslagene er en konsekvens af ændringsforslag nr. 2 og 4.

*Jytte Andersen (S) Pernille Forchhammer (S) Jytte Hilden (S) Jørn Pedersen (S)*  
*Jan Petersen (S) Grete Schødt (S) Taanquist (S) nfm. Hanne Thanning Jacobsen (SF)*  
*Bente Juncker (CD) Pia Christmas-Møller (KF) Per Tærstøl (KF)*  
*Grethe Fenger Møller (KF) Eva Kjer Hansen (V) Hanne Severinsen (V) Tom Behnke (FP)*  
*Lone Dybkjær (RV) Kofod-Svendsen (KRF) fmd.*

## Bilag

## Nogle af udvalgets spørgsmål til socialministeren og dennes svar herpå

*Spørgsmål 38:*

Ministeren bedes yde teknisk bistand til udarbejdelse af et ændringsforslag til lovens § 14, der skal medføre, at det foreslåede stk. 4 ændres således, at retsplejelovens regler om ransagning altid skal følges.

*Svar:*

Indledningsvis bemærkes, at retsplejelovens regler om ransagning alene gælder inden for strafferetsplejen. De straffeprocessuelle indgreb, herunder ransagning, er en del af de efterforskningsmidler, der står til rådighed for politi og anklagemyndighed, når den offentlige strafforfølgning skal udføres. De tvangsindgreb, der er reguleret i retsplejeloven, anvendes først og fremmest til at fremskaffe oplysninger til brug for afgørelsen af tiltalespørgsmålet og til sikring af beviser med henblik på en eventuel senere domsforhandling i sagen.

Retsplejelovens regler om ransagning kan således ikke anvendes på den brev- og telefonkontrol, der er foreslået i § 14, stk. 4, da der ikke er tale om et straffeprocessuelt indgreb. Formålet med den foreslåede bestemmelse i § 14, stk. 4, er alene at beskytte barnet eller den unge. Reglen er i øvrigt ikke specielt rettet mod forældrene. Det kan f.eks. være nødvendigt at kontrollere et barns eller en ungs kontakt med jævnaldrende eller voksne uden for institutionen. Der vil således kunne være behov for at hindre, at barnet eller den unge bliver inddraget i kriminalitet eller udnyttet seksuelt af udenforstående.

Der findes i lovgivningen en række eksempler på hjemmel til at foretage tvangsindgreb af ikkestraffeprocessuel karakter. Spørgsmålet om sådanne tvangsindgreb uden for strafferetsplejen er behandlet i betænkning nr. 1039 (1985). I denne betænkning fremhæves, at det er vigtigt, at der i lovgivningen vedrørende tvangsindgreb er taget stiling til både beføjelsernes omfang, og om retskendelse skal indhentes. I betænkningen anføres, at der i forbin-

delse med overvejelserne om indførelse af hjemmel til tvangsindgreb nøje bør tages stiling til, om det er nødvendigt, at der gives materielle beføjelser. Findes det at være tilfældet, er der ifølge betænkningen i almindelighed ikke et reelt indhold i et krav om retskendelse.

Betænkningen indeholder en lang række eksempler på bestemmelser, der giver adgang til tvangsindgreb uden retskendelse.

Der findes ingen regler, der angiver fremgangsmåden, hvis der skal indhentes en retskendelse forud for et tvangsindgreb uden for strafferetsplejen. I ovennævnte betænkning er det anført, hvordan fremgangsmåden muligvis er. Da der ikke er tale om straffeprocessuelle indgreb, og da strafferetsplejens former i øvrigt ikke er anvendelige, jf. retsplejelovens §§ 683-684, må retskendelse tilvejebringes efter de civilprocessuelle bestemmelser. Der er her to muligheder, idet der enten kan anlægges en (landsrets)sag, eller der kan søges indhentet en kendelse fra fogedretten.

Anlæg af en retssag i de situationer, der er omfattet af forslaget § 14, stk. 4, må siges at være en højst u hensigtsmæssig fremgangsmåde. Et krav om retskendelse forud for brev- og telefonkontrol vil umuliggøre, at reglerne kan virke efter deres hensigt.

Hvis det er et ufravigeligt krav, at der indhentes en retskendelse forud for brev- og telefonkontrol, er det min opfattelse, at denne kontrolmulighed så hellere helt bør opgives. I de alvorlige sager må man da benytte muligheden for helt at afbryde kontakten mellem barnet og forældrene eller andre personer uden for institutionen.

*Spørgsmål 50:*

Ministeren bedes redegøre for, på hvilken måde der eksisterer et særligt behov for hjemmel til tvangsmæssig gennemførelse af undersøgelser uden for de tilfælde, hvor undersøgelse og behandling, eventuelt ved anvendelse af tvang, kan ske efter lov om tvang i psykiatrien,

idet opmærksomheden særligt henledes på, at der også ved lægens konstatering af, om betingelserne for tvangsindlæggelse er til stede efter denne lov, naturligt må være tale om en foreløbig vurdering.

*Svar:*

Efter den gældende bestemmelse i bistanndslovens § 123, stk. 1, nr. 2, kan der træffes beslutning om at anbringe et barn i psykiatrisk hospitalsafdeling eller et hospital for sindslidende med tilslutning af hospitalets overlæge, selv om de almindelige betingelser i henhold til lovgivningen om sindslidende personers hospitalsophold ikke er opfyldt.

Som det fremgår af betænkningen (1212/1990), der ligger til grund for lovforslaget, har det sagkyndige udvalg nøje overvejet, om bestemmelsen i § 123, stk. 1, nr. 2, burde opretholdes. Ifølge udvalget benyttes bestemmelsen kun i meget få tilfælde, og primært hvor der er behov for at få barnet undersøgt,

og hvor det skønnes, at undersøgelsen kun kan foregå ved indlæggelse på psykiatrisk afdeling. Udvalget fandt endvidere, at det var principielt uheldigt at bruge reglerne om anbringelse i tilfælde, hvor det drejer sig om at tilvejebringe det fornødne beslutningsgrundlag.

Konklusionen på udvalgets overvejelser blev, at der var behov for en særlig undersøgelses hjemmel i bistanndsloven. Lov om tvang i psykiatrien giver kun mulighed for at tvangsindlægge børn, der er psykotiske (sindssyge eller i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed). En særlig hjemmel i bistanndsloven skal således dels tilgodese behovet for at kunne indlægge et ikkepsykotisk barn til undersøgelse på psykiatrisk afdeling, dels tilgodese behovet for at få barnet undersøgt også i de tilfælde, hvor forældrenes samtykke ikke kan opnås.

I betænkningen er der på side 146-154 nærmere redegjort for udvalgets overvejelser vedrørende forholdet mellem bistanndsloven og lov om tvang i psykiatrien.